

Nadporučík Ing. Pavel Zahradníček

Možné perspektivy rozvoje bojových jednotek lehkého typu

INFORMACE

Vojenské rozhledy, 2014, roč. 23 (55), č. 2, s. 109–116, ISSN 1210-3292 (tištěná verze), ISSN 2336-2995 (on line).

Perspectives of Development of Light Combat Units

Abstrakt:

Článek identifikuje konkrétní atributy, které měly a mají v soudobých operacích vliv na plnění operačního úkolu lehkých motorizovaných jednotek a jejich součástí. Jsou nastíněna možná východiska k potlačení negativ a způsoby, jak využít pozitivita. Je navržena i možná organizační struktura, která zohledňuje variabilitu použití a připravenost působit v souladu s požadavkem na dosažení plných operačních schopností. Autor vychází z vlastní praxe velitele jednotky lehkého typu na stupni četa až rota, a to jak z nasazení v rámci tuzemských i zahraničních cvičení, tak zejména z nasazení v zahraničních operacích. Článek slouží jako námět k odborné diskuzi ve sféře jak akademické, tak odborné.

Abstract:

The article identifies specific attributes which have influenced success of modern warfare conducted by infantry battalions and their sub-units. There are mentioned ways to suppress the negatives and opportunities to use positives. There is drafted a possible task organization structure of battalion which allows the variability, modularity and combat readiness, according to capabilities and statements catalogue. The author was inspired by his own experiences as an infantry unit commander. He uses his knowledge gained from military assignments. The article could be considered as topic for future discussions not only on academic but also on specialized level.

Klíčová slova:

Lehký motorizovaný prapor, schopnosti, plné spektrum operací, nasaditelnost, vojenské operace, bojové jednotky, prostředky, organizační struktura, úkolové uskupení, modularita, variabilita, odborné čety.

Key words:

Light infantry battalion, capabilities, full-operational spectrum, performance, military operations, combat units, resources, task organization, task force, modularity, variability, specialized platoons.

1. Úvod

V současné době AČR disponuje třemi prapory lehkého typu. Historicky nejstarší, s přidanou schopností zasazení vzduchem, je 43. výsadkový prapor. Dalšími prapory jsou 74. lehký motorizovaný prapor dislokovaný v Bučovicích, jako součást 7. mb, a 44. lehký motorizovaný prapor dislokovaný v Jindřichově Hradci, jako součástí 4. brn. Poslední dva zmíněné prapory vznikly v roce 2008, nedávno tedy oslavily pětileté výročí svého působení. Za tuto dobu absolvovaly jejich součásti nasazení v zahraničních operacích, zahraniční cvičení, cvičení v rámci vyšších celků na území AČR, a nespočetně mnoho vlastních výcvikových aktivit. Dosáhly řady schopností a přiblížily se dosažení schopnosti plnění úkolů v rámci plnění celého spektra operací.

Cílem článku je předložit k další diskuzi aspekty, které zásadně ovlivňují použití těchto typů jednotek v operacích, a současně navrhnout způsob, jak je možné s nimi pracovat za účelem zefektivnění činnosti v soudobých i budoucích operacích. [1]

2. Poslání, organizační struktura a prostředky

2.1 Poslání praporu

Předurčení. Motorizovaná pozemní jednotka praporečného typu je vytvořena k eliminaci schopností protivníka, zejména palebnou silou a rychlým manévrem. Je předurčena pro plnění taktických (bojových) úkolů na území České republiky i mimo něj. Vyznačuje se vysokým stupněm pohotovosti, pohyblivostí a značnou palebnou silou. Lehký motorizovaný prapor je schopen rychlých přesunů na různé vzdálenosti. Je budován jako součást nasaditelných sil k naplnění závazků České republiky v rámci NRF a EUBG. Tomu odpovídá organizační struktura, ve které jsou jednotlivé prvky začleněny do tří základních celků, tzn. do bojové části, části bojové podpory a části logistické a zdravotnické podpory.

Využitelnost:

- v sestavě úkolového (aliančního) uskupení,
- v sestavě mechanizované brigády,
- při nasazení v rámci IZS k záchranným a likvidačním pracím,
- při posílení dekontaminačních míst,
- při výstavbě materiální základny humanitární pomoci,
- při posílení Policie ČR,
- samostatně.

Úloha Imopr vyplývá z úkolu, který bude stanoven silám brigády v rámci aliančních (koaličních) nebo národních operací. Prapor je schopen působit:

- v operacích pod vedením NATO a EU podle čl. 5 nebo v operacích mimo čl. 5 Severoatlantické smlouvy,
- v nasazení do bojových, mírových, humanitárních a jiných nestandardních operacích i mimo území České republiky (ČR),
- při vedení rozhodné činnosti v různých druzích a stupních ohrožení státu, v jakémkoliv roční i denní době, za každého počasí a v jakémkoliv terénu,

- při plnění úkolů zabezpečení obrany a ochrany stanoveného prostoru,
- při nasazení jeho příslušníků v souladu s platnými zákony ČR při plnění úkolů posílení Policie ČR.

Interoperabilita. Příslušníci velení, štábu praporu a velitelé jednotek jsou schopni komunikovat v anglickém jazyce. Štáb praporu má zpracované metodiky pro plánování a vedení bojové činnosti jak v míru, tak i za války.

Charakteristika a poslání podřízených organizačních celků

Velitelství

Velitelství tvoří velení, osobní štáb a štáb praporu. Odpovídá zejména za:

- organizování, řízení a efektivnost výcviku podřízených,
- budování, přidělování a využívání učební a výcvikové základny,
- řízení hospodářské činnosti praporu,
- udržování a rozvíjení spolupráce s územními orgány,
- stav a úplnost vojenského materiálu,
- organizaci a zabezpečení ochrany utajovaných informací.

Bojové jednotky

- **Pěší rota** (tři v praporu) je předurčena k plnění taktických úkolů v sestavě praporu nebo samostatně. Každá je tvořena třemi pěšími četami a velitelským družstvem. Pěší rota je vyzbrojena kolovými obrněnými vozidly. Má schopnost vést účinnou přímou střelbu proti lehce a středně obrněným cílům do vzdálenosti až 800 metrů.
- **Rota zbraní** je předurčena k plnění taktických úkolů v sestavě praporu nebo k palebné podpoře pěších rot. Je tvořena velitelským družstvem, minometnou četou, četou automatických granátometů a skupinou odstřelovačů.

Jednotky bojové podpory

- **Velitelská rota** je předurčena k zabezpečení velení a řízení, k provádění průzkumu, zabezpečení a podpoře bojové činnosti pěších rot. Organizačně je tvořena z velitelské čety, spojovací čety, průzkumné čety, čety chemické ochrany a velitelského družstva, které plní úkoly v souladu se svou odborností. Má schopnost zřídit fónické a datové spojení na vzdálenost až 30 km.

Jednotky bojového zabezpečení

- **Rota logistiky** je předurčena k logistické podpoře jednotek praporu. Organizačně je tvořena ze zásobovací čety, čety oprav, velitelského družstva a hospodářského družstva. Při vedení bojové činnosti vytváří, udržuje a veze stanovené zásoby vojenského materiálu, odebírá nebo přebírá vojenský materiál vyčleněný pro prapor. Má schopnost zabezpečit stravování 500 osob/den, skladovou kapacitu 100 tun kusového materiálu, 20 m³ pohonných hmot, 7 m³ pitné vody a přepravní kapacitu 55 tun vojenského materiálu v jednom koloběhu.

- **Praporní obvaziště** je předurčeno k poskytování první lékařské pomoci raněným a nemocným. Zabezpečuje odsun raněných a nemocných od jednotek k sobě, nevyžaduje-li situace jiné řešení. Převážná kapacita je 8 zraněných v jednom koloběhu.

3. SWOT analýza

Níže uvedená analýza [5] přehledně demonstuje základní atributy lehkého motorizovaného praporu. Tyto atributy jsou z velké části ovlivněny disponibilní technikou a prostředky, organizační strukturou, ale také vnitřními i vnějšími procesy a limity. Tyto atributy jsou zkoumány z hlediska velitele-manažera a z pohledu použití v operacích. Při tvorbě „swot-matrixu“ jsem aplikoval pouze disponibilní prostředky v rámci pozemních sil AČR bez jakéhokoliv zavádění dalších typů.

Tab. 1: SWOT matice

	Slabé stránky	Silné stránky
	– snížená průchodivost techniky těžkým terénem, – malá palebná síla v poměru s jinými typy praporů, – při tvorbě RÚU indispozice praporními prostředky nepřímé palby, – početnost výsadku za současného použití vozidel, – závislost na dalších druzích vojska vlivem absence vlastních odborných jednotek.	– rychlé přesuny, – schopnost efektivně působit v noci, – skrytost, – efektivita průzkumu (prostředky ISR) – možnost nasazení odstřelovačů či uskupení přesných střelců, – kvalitní spojení.
Příležitosti Efektivní působení v soudobých operacích Účinná podpora hlavního úsilí bojových sil při vedení standardních operací ve větších celcích	Překonání slabé stránky za účelem využití příležitosti – nasazení minimálně ve dvojicích, využití speciálních typů pneumatik, v případě možnosti odlehčení vozidel (demonťáž balistické ochrany), vybavení navijáky, – použití celé škály druhů střeliva dle typu plněného úkolu, posílení čet o těžké zbraně (RPTZ, AGS) – pro stupeň prapor zavést 120mm minometry v síle alespoň četa, pro stupeň rota dvojici 81/82 mm minometů a pro stupeň četa 1 ks 60mm minomet, – celkově posílit stupeň četa, – zavést schopnost vyžádání a navedení nepřímé palby nebo vzdušné podpory od stupně četa (JFO), – implementace odborných čet do struktury praporu (protitanková, ženijní, protiletadlová, strážní), – nalezení vhodných způsobů bojového použití v rámci taktických činností větších celků.	Využití silných stránek za účelem uchopení příležitosti – provádění rychlých operací a úderů, – působení v noci, palba na co nejdelší vzdálenosti s využitím technologie, – v maximální míře zasadit prvky průzkumu s důrazem na okamžitý přenos co nejkvalitnějších informací k veliteli, – eliminace vysoce důležitých cílů odstřelovači za účelem paralýzy velení a morálky, v případě potřeby navádění palby, plnění úkolů průzkumu, – použití v nepřehledném terénu - koncepce spojení umožňuje ovladatelnost většího množství prostředků bez vizuálního kontaktu.

Hrozby	Minimalizace slabých stránek a vyhnutí se ohrožením	Využití silných stránek k odvrácení hrozby
Nesprávné či neefektivní využití tohoto typu praporu a následná změna poslání, popř. reorganizace	– bezvadná analýza terénu před zahájením operace, – dočasné přečíslení nepřítel, bezvadné použití výhod terénu a situace ve svůj prospěch, agilita, – pro operace na dlouhou vzdálenost nebo současného použití více rot s nutností nepřímé palby více prostředky vyžadovat letectvo nebo dělostřelectvo nadřízeného, – působení ve více vozidlech, zvážít i možnost aeromobilních přesunů nebo prosáknutí pěchoty do prostoru před zasazením vozidel.	– vyhnout se příliš členitému terénu, soustředit se na rychlé přesuny po co nejkvalitnějších komunikacích především v noci, – prapor nasazovat dle výše uvedeného sloupce.

4. Zkušenosti z nasazení a použití jednotek lehkého typu

Hlavním druhem bojové techniky lehkých motorizovaných praporů je LOV Iveco. Jedním z důležitých faktorů, který může zvrátit výsledek boje či taktické činnosti, je přehled. Mám tím na mysli vizuálně vytvořený přehled o situaci v blízkém i vzdálenějším prostoru v 3D. Prostorový vjem je nenahraditelný. LOV Iveco nedisponuje možností dlouhodobého sledování prostoru z 3 D pohledu. Práce operátora věže (identifikace a hlášení cílů, působení na ně, vyhledávání překážek a upřesňování situace v okolí), je tedy limitovaná. Toto omezení se může projevit v horší orientaci, snížení přehledu o okolí a vyhledávání demaskujících příznaků či jiných indicií, které mohou prozradit přítomnost nepřítel. Jako opatření je možné doplnit sestavu alespoň v poměru 1:2 o vozidla disponující touto možností, např. LOV Kajman, MaxxPro. Při patrolování jednotek amerických sil v operaci *Enduring Freedom* a ISAF na území Afghánistánu byla sestava složena jak z různých druhů zbraní a senzorů, tak věžemi s osádkou i bez osádky. Toto řešení se jevílo jako velmi praktické a nabízející variabilitu požití.

Výše jsem zmínil variabilitu použití zbraní a senzorů. To vytváří příležitost pro požadovaný efekt v cíli. Na stupni četa, která plní samostatný bojový úkol, se jeví jako vhodné disponovat automatickým granátometem, minometem 60 mm pro možnost vedení nepřímé palby nebo více druhy munice, případně kombinací munice v pásu nebo zásobníku. Toto výrazně zvyšuje efektivitu požití a bojový potenciál jednotky.

Vozidlo LOV Iveco je schopné transportovat až 5 osob. Z hlediska přiměřeného komfortu a bezpečnosti je vhodné ve vozidle transportovat 4 osoby průměrně rozměrné. Jako nevýhodu spatřuji dispozici malým počtem sesednuté pěchoty, což mohou být maximálně 3 osoby; v případě pětičlenné osádky jednoho vozidla. Toto lze nahradit více způsoby, např. skrytým zasazením pěchoty z jiné jednotky do prostoru před příjezdem vozidel hlavních sil, využitím více vozidel, čímž se zvýší i počet pěšáků, anebo zakomponováním transportních vozidel do sestavy. Může jednat o T-810 s pancéřováním a lafetovanou zbraní, MaxxPro nebo KBVP Pandur.

V soudobých operacích bude v prostoru samostatně působit jednotka v síle četa až rota. Může samozřejmě působit více jednotek ve stejném čase v jiném prostoru. Klíčová je v těchto případech autonomie čet a rot. Ty musí být schopny okamžitě a pružně operovat bez toho, aniž by musely být posilovány či reorganizovány. Dynamika soudobého boje a taktika nepřátel nutí malé jednotky být připraveny využít velkou škálu možností působení, od neletálních prostředků až po ničení plošných cílů. Právě množství, palebná síla, organizace a pružnost akce i reakce, vytváří předpoklady k úspěchu. Je nutné se na tento fakt zaměřit a vytvořit těmto jednotkám co nejlepší organizační, výcvikové a materiální podmínky k přípravě a použití.

Lehké motorizované prapory nedisponují ženijní technikou. Toto pokládám za velkou nevýhodu. V rámci plnění úkolů na základnách, opevňování či budování základní infrastruktury, je nutné ženijní jednotku využívat. Tato jednotka může mít i další schopnosti, především zatarasování a odtarasování výbušnými i nevýbušnými prostředky zvláště v případech nebezpečí z prodlení. Toto částečně stírají odborný výcvik ve fázi individuální přípravy před nasazením do operace, např. kurz EOR (explosive ordnance reconnaissance) v kombinaci s trhacími pracemi pro neženijní odbornosti. Systémově však analogické požadavky nejsou zakotveny. Tyto schopnosti ve vazbě na organizační strukturu, materiál a systemizovaná místa vidím jako nutné definovat a zavést. Podobným způsobem navrhuji řešit i problematiku navádění nepřímé palby a součinnost s letectvem nebo zdravotního zabezpečení.

5. Možná organizační struktura s ohledem na plnění úkolů v dalších letech

Toto schéma reflektuje současné, a především budoucí potřeby na uskupení lehkého typu. Změny a úpravy proti současnému stavu spočívají v doplnění o některé odborné čety, úpravou struktury čet, rot i praporu. Smyslem je dosáhnout efektivity výcviku, velení, řízení a použití v soudobých a budoucích operacích. Přestože si jsem vědom principu modularity tvorby úkolových uskupení, považuji i na stupni prapor dispozici některými druhy odborností jako součástí pevné struktury za nutné.

Tab. 2: Varianta možné organizační struktury

Stupeň rota	Stupeň četa	Stupeň družstvo
3x pěší rota	2-3x pěší četa	3x pěší družstvo 1x družstvo palebné podpory (60 mm minomet + AGS)
	1x četa zbraní	1x minometné družstvo (82mm minomet) 1x družstvo AGS 1x družstvo RPTZ
	1x zásobovací družstvo	
	skupina velitele	

1x rota bojové podpory	1x minometná četa	4x 120 mm minomet 1x skupina předsunutých návodčích 1x družstvo počtářů
	1x protitanková četa	3x družstvo RPTZ
	1x protiletadlová četa	2x družstvo PL kanonů (kulometů) 2x družstvo rpl zbraní
	1 x průzkumná četa	3x průzkumné družstvo 1x družstvo odstřelovačů 1x družstvo UAV
	1x ženijní četa	1x zatarasovací družstvo (minový vrhač) 1x EOD tým 2x ženijní družstvo
	1x četa chemické ochrany	1x družstvo rad. a chem. průzkumu 1x družstvo dekontaminace osob 1x družstvo dekontaminace techniky
	1x zásobovací družstvo	
	skupina velitele	
1x rota zabezpečení	četa oprav	družstvo oprav kolové techniky družstvo oprav speciální techniky 1x vyprošťovací družstvo
	zásobovací četa	1x zásobovací družstvo 1x hospodářské družstvo
	strážní četa	3x strážní družstvo 1x osvětlovací družstvo
	obvaziště	2x mobilní zdravotnický tým 2x statický zdravotnický tým
	spojovací četa	družstvo linkového spojení družstvo rádiového spojení družstvo IT podpory
	1x zásobovací družstvo	
	skupina velitele	

Závěr

Jednotky a uskupení lehkého typu v historii vojenství měly, mají a pravděpodobně budou mít své nezastupitelné místo. Disponují řadou výhod na úkor jiných atributů. Právě v tom spočívá mistrovství použití právě potřebných prostředků dle aktuální situace, kdy jednou budou použity tanky, podruhé letectvo a jindy lehké jednotky. Inspirací mohou být zahraniční jednotky a operace, ale především vlastní. Pro potřeby lehkých motorizovaných praporů se lze inspirovat např. 43. vpr, který od doby jeho založení prošel řadou proměn a pružně se vyvíjí.

Můžeme vycházet z vlastních poznatků nashromážděných v zahraničních operacích za posledních více než 20 let, především z těch, kde docházelo ke střetům s nepřítelem a čelilo se různým nepříznivým okolnostem. V podobném duchu je nutné počítat i s evolucí u lehkých motorizovaných praporů, pokud chceme, aby byly nadále opravdu efektivní součástí brigád i AČR jako celku.

Seznam literatury:

- [1] *Aktualizovaný plán rozvoje operačních schopností OS ČR na roky 2012-2018*. Praha: Sekce plánování sil MO, 2011.
- [2] *Doktrína mnohonárodních operací* [AD-3.9]. Praha: Generální štáb AČR, 2003.
- [3] *Doktrína pozemních operací* [AD-3.1]. Praha: Generální štáb AČR, 2003.
- [4] *Doktrína společných operací* [AD-3]. Praha: Generální štáb AČR, 2003.
- [5] GRASSEOVÁ, M. a kol. *Analýza podniku v rukou manažera: 33 nejpoužívanějších metod strategického řízení*. 1. vyd. Brno: Computer Press, 2010. ISBN 978-80-251-2621-9.
- [6] GRASSEOVÁ, M. a kol. *Procesní řízení ve veřejném i soukromém sektoru* 1. vyd. Brno: Computer Press, 2008. ISBN 978-80-251-1987-7.
- [7] *Pozemní síly v operacích* [Pub-31-10-01]. Vyškov: Odbor doktrín VeV-VA, 2011.
- [8] *Příprava příslušníků AČR* [Pub-70-01-01]. Vyškov: Odbor doktrín VeV-VA, 2007.
- [9] *Školičí a výcvikové cíle pro přípravu do mírových operací* [Pub-70-00-02]. Praha: SRDS-OS MO, 2012.
- [10] ŠLACHTA, M. *Ohniska napětí ve světě*. Praha: Nakladatelství České geografické společnosti, 2007. ISBN 978-80-7011-926-6.
- [11] *Taktika pozemních sil* [Pub-31-10-02]. Vyškov: Odbor doktrín VeV-VA, 2011.

Některé zkratky použité v textu:

AGS	[grenade launcher]	granátomet (avtomatičeskij grantmjot stankovij)
brn	[rapid deployment brigade]	brigáda rychlého nasazení
EOD	(explosive ordnance disposal)	pyrotechnická asanace (likvidace výbušného materiálu)
EOR	(explosive ordnance reconnaissance)	pyrotechnický průzkum (zjišťování nevybuchlé munice)
EUBG	(European Union Battle Group)	bojové uskupení EU
ISAF	(International Stabilization Force)	mezinárodní stabilizační síly
IT	(information technology)	informační technologie
IZS	[IRS - Integrated Rescue System]	integrováný záchranný systém
JFO	(joint forward observer)	předsunutý pozorovatel schopný udat prvky pro navedení palby dělostřelectva a letectva
KBVP	[wheeled infantry combat vehicle]	kolové bojové vozidlo pěchoty
Imopr	[light motorized battalion]	lehký motorizovaný prapor
LOV Iveco	[light armoured vehicle]	lehké obrněné vozidlo Iveco
mb	[mechanized brigade]	mechanizovaná brigáda
NRF	(NATO Response Force)	síly rychlé reakce NATO
PL	[AA - anti-aircraft]	protiletadlový
RPTZ	[hand held anti-tank weapon]	ruční protitanková zbraň
RÚÚ	[company task force]	rotní úkolové uskupení
UAV	(unmanned aerial vehicle)	bojový bezpilotní prostředek (bpzp)
vpr	[airborne battalion]	výsadkový prapor